

CSIZNER ZOLTÁN

A különleges nyomozási eljárások szabályozása a visegrádi együttműködés többi országában

Bevezető

A modern államnak – mint a legitim erőszak alkalmazására feljogosított monopol szervezetnek – egyik fő feladata a polgárai biztonságának megóvása, az élhető környezet kialakítása és fenntartása, melyhez alkalmanként egyes alapvető jogokat is szükséges korlátoznia.

A titkos rendőrség és a titkos felderítés – mely magába foglalja mind a leplezett eszközök alkalmazását, mind pedig az ágazati törvények által szabályozott titkos információgyűjtést – nem a XXI. század terméke, azonban a második évezred elejétől egyre hangsúlyosabban jelentkeztek a bűnüldözés ezen szegmensét érintő kérdések és kétségek.

A titkos felderítés megítélése kettős. A társadalom részéről jogos elvárás az eredményes bűnüldözés, a rendészet jogsértésekkel szembeni hatékony fellépése, valamint a stabil közrend és közbiztonság által megteremtett élhető világ. A bűnözés volumene vagy a terrorizmus térnyerése miatt a mai világban ez a hatékony fellépés már elképzelhetetlen olyan eszközök és módszerek alkalmazása nélkül, melyek – szigorú törvényi felhatalmazás és szabályozás mellett – alapvető jogokat is sérthetnek.

Ugyanakkor a jogállamiság, a jogbiztonság és az alapvető jogok védelme érdekében egyre nagyobb teret nyer a bűnüldözés átlátható, egyértelmű és nyilvános szabályozásának igénye, valamint ezen szabályok alkalmazásának ellenőrzési garanciái.

A büntetőeljárásokban elsősorban a bűnüldözési célból végzett titkos felderítések adatai jelennek meg, de fontos figyelemmel kísérni minden

más olyan leplezett tevékenységet is, melynek eredménye a bünfelderítésekben hasznosulhat. Államonként változó, hogy milyen módszert, milyen engedéllyel és mennyi ideig lehet alkalmazni, illetve hogy a büntetőeljáráson kívül beszerzett adatok milyen módon lesznek felhasználhatók egy ítéletben.

A Rendészettudományi Szaklexikon¹ szerint a bünfelderítési hírszerzés *„a rendőrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hatáskörébe utalt látens bűncselekmények megismerhetősége érdekében, valamint a bűnözés színterén a bűncselekmények megelőzése érdekében folytatott, humán és technikai úton megvalósított hírszerző-elemző tevékenység”*, míg a nemzetbiztonsági hírszerzés *„az állam speciális funkciója, amelyet az e feladatra létrehozott speciális szervezetek (szolgálatok, hivatalok) látnak el. Leplezett vagy titkos tevékenység, az ellenérdekelt félre vonatkozó, korábban saját erőink által nem ismert adatok és információk megszerzésére.”* Mindkettő sajátossága, hogy a célszemélyi kör előtt leplezve, releváns új ismeretek megszerzése érdekében folytatott, általában alapvető jogokat érintő aktív tevékenység.

Ezen tevékenységek szabályozása, az alkalmazásuk során szerzett tapasztalatok és az ezekből kialakult jogviták tanulságosak minden szakembernek. Még a történelmükben közel álló és a jelenben is sok hasonlósággal bíró országok is eltérő utat jártak és járnak be ezen eszközök alkalmazásában.

Tanulmányomban a hazánkkal sok közös tulajdonsággal rendelkező Visegrádi Egyezmény három tagországának – Lengyelországnak, Szlovákiának és Csehországnak – a szabályozását mutatom be röviden.

Lengyelország

A közel 38 millió lakosú Lengyelországban az elmúlt években folyamatosan csökkent az ismertté vált bűncselekmények száma. Míg 2010-ben 1

¹ Boda József (főszerk.): Rendészettudományi Szaklexikon. Dialóg Campus. Budapest, 2019

millió138 ezer bűncselekmény jutott a hatóságok tudomására, addig 2015-ben ez a szám 827 ezerre csökkent, 2018-ban pedig 778 127 eset vált ismertté. 100 ezer lakosra kivetítve ez utóbbi adat 2 049 bűncselekményt jelent.²

2018-ban 265 szándékos emberölés és 6801 rablás történt, míg az elkövetett bűncselekmények 12%-a csalás, 8,9 %-a betörés volt, és 7,72 %-át kábítószerrel kapcsolatban követték el.³

A titkos felderítésre a közhatalom számos szervezete jogosult, így a nyomozó hatóságok (például rendőrség, határőrség, adóhivatal, Katonai Rendészet, Korruptióellenes Iroda), a polgári és katonai nemzetbiztonsági szolgálatok (kémelhárító és hírszerző szolgálatok), továbbá olyan kormányzati szervek, mint az Állami Védelmi Szolgálat.

A titkos felderítést Lengyelországban is részben a büntetőeljárás, részben pedig ágazati törvényben szabályozzák. A magyar szabályozástól eltérően azonban kevésbé egyértelmű, hogy a nyomozás elrendelését követően kizárólag a büntetőeljárás rendelkezéseit lehetne csak alkalmazni, és erről Lengyelországban is megoszlik a szakemberek véleménye.⁴

A büntetőeljárás keretében végzett titkos felderítés Lengyelországban

A lengyel büntetőeljárás törvény⁵ a 237–242.§-aiban rendelkezik az eljárás ellenőrzésről (kontrola procesowa), mely szűkebb terjedelmű, mint az ágazati szabályok általi felhatalmazás. A szabályozás a telefonbeszélgetések és az elektronikus levelezés ellenőrzésére ad csak lehetőséget, melynek célja a folyamatban lévő eljárás bizonyítékainak felderítése és megszer-

² Lengyel Statisztikai Évkönyv 2020. 80. o.

Forrás: <https://stat.gov.pl/en/topics/statistical-yearbooks/statistical-yearbooks/concise-statistical-yearbook-of-poland-2020,1,21.html>

³ Forrás: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/crime/data/database>

⁴ Małgorzata Tomkiewicz. 2016. 117–136. o.

⁵ 1997. június 6-án kelt Büntetőeljárás törvénykönyv – Be. (Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego)

zése, illetve új bűncselekmény elkövetésének megakadályozása. Az ellenőrzést az ügyész jóváhagyásával az ügyben ítélezési jogkörrel rendelkező bíróság bírója engedélyezi.

Az ágazati törvény szabályozásával ellentétben a Be. a 237.§ (3) bekezdésében – a tételes felsorolás helyett – csak általános jelleggel írja le azokat a bűncselekményeket, melyekkel kapcsolatban alkalmazható az eljárási ellenőrzés. Amennyiben az eljárás során a bűncselekmény minősítése úgy változik, hogy az már nem tartozik a felsoroláshoz, úgy intézkedni kell az ellenőrzés megszüntetésére.

Az ellenőrzés lehetséges érintettjét a törvény a 237.§ (4) bekezdésében elég széles körben és eléggé pontatlanul határozza meg. Eszerint elrendelhető a bűncselekmény gyanúsítottjával vagy vádlottjával, illetve a vele kapcsolatban álló sértettel vagy más olyan személlyel szemben, aki a cselekménnyel kapcsolatba hozható. Nincs konkrét tilalom a védőre vagy a hozzátartozóra vonatkozóan, így szinte korlátozás nélkül ellenőrizhetők a terhelten ezen kapcsolatai is.

Az ellenőrzés lehetséges időtartama 3 hónap, melyet az elrendelő bíró egy alkalommal újabb 3 havi időtartammal meghosszabbíthat. Kivételes esetben lehetőség van az ellenőrzés sürgősségi elrendelésére is, melyre az ügyész jogosult. Ez esetben a bíróságnak 5 napon belül kell az engedélyt utólag megadni, melynek hiányában az addig keletkezett adatokat meg kell semmisíteni.

A Be. 237/A. §-a alapján az ügyész dönt arról, hogy az elrendelés alapjául szolgáló bűncselekményen kívül eső tényállás, vagy az elrendelő végzésben nem szereplő személy bűnösségének bizonyítására felhasználható-e a beszerzett adat.

Az operatív ellenőrzés ellen az érintettnek a 240.§ alapján panaszjoga van, melyhez tájékoztatni kell őt az alkalmazásról. Ez a tájékoztatás – amennyiben az az eredményességet veszélyeztetné – a 239.§ alapján az eljárás végéig elhalasztható.

A Be. 312. cikke értelmében a rendőrségen kívül a határőrség (SG)⁶, a Belbiztonsági Ügynökség (ABW)⁷, a Nemzeti Adóhivatal (KAS)⁸, a Központi Korrupcióellenes Iroda (CBA)⁹ és a Katonai Rendőrség (ŻW)¹⁰ folytathat nyomozást, és így ezen belül operatív ellenőrzést.

A büntetőeljáráson kívüli titkos felderítés Lengyelországban

A büntetőeljárési törvény mellett a titkos információgyűjtést az egyes szervezetekre vonatkozó ágazati törvények szabályozzák.

A rendőrségi törvény¹¹ (Rtv.) szerint a rendőrség alapfeladatai közé tartoznak a bűncselekmények megakadályozását célzó tevékenységek kezdeményezése és szervezése, a már elkövetett bűncselekmények és elkövetőik felderítése, valamint 2019-től a terrorizmus elleni fellépés egyes feladatai is.

Az Rtv. 14. cikke szerint a rendőrség operatív, felderítő, nyomozati és adminisztratív feladataival teljesíti a bűncselekmények felismerését, megelőzését és felderítését, valamint a körözött személyek felkutatását és elfogását.

Az operatív ellenőrzésre (kontrola operacyjna) a 19. cikkben meghatározott és Btk.-ban¹² nevesített tényállások esetében jogosult. Az operatív ellenőrzést első alkalommal legfeljebb 3 hónapra a rendőrség székhelye szerint illetékes kerületi bíróság rendeli el, amit egy alkalommal lehet 3

⁶ Straż Graniczna (SG) - Határőrség

Honlap: <https://www.strazgraniczna.pl/>

⁷ Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) – Belbiztonsági Ügynökség

Honlap: <https://www.abw.gov.pl/>

⁸ Krajowej Administracji Skarbowej (KAS) – Nemzeti Adóhivatal

Honlap: <https://www.gov.pl/web/kas>

⁹ Centralne Biuro Antykorupcyjne (CBA) – Központi Korrupcióellenes Iroda

Honlap: <https://cba.gov.pl/>

¹⁰ Żandarmerii Wojskowej (ŻW) – Katonai Rendőrség

Honlap: <https://www.wojsko-polskie.pl/kgzw/>

¹¹ 1990. április 6-án kelt törvény a rendőrségről – Rtv. (Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji)

¹² 1997. június 06-án kelt törvény a Büntető Törvénykönyvről – Btk. (Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz. U. z 2016 r., poz. 1137 z późn. zm.)

hónappal meghosszabbítani. Indokolt esetben ez további 12 hónappal hosszabbítható, így az ellenőrzés maximális időtartama 18 hónap.

A késedelem veszélye esetén lehetőség van sürgősségi elrendelésre is. Erre előzetes ügyészi hozzájárulással 5 napra a rendőrség főparancsnoka, a vajdasági rendőrparancsnok, valamint a CBSP¹³ vagy a BSWP¹⁴ parancsnoka jogosult. Ez idő alatt kell beszerezni a bíróság engedélyét, melynek hiányában az addigi ellenőrzés anyagait meg kell semmisíteni.

Az operatív ellenőrzés során az alábbi módszerek alkalmazására van lehetőség:

1. a technikai eszközökkel folytatott beszélgetések tartalmának megismerése és rögzítése, beleértve a telekommunikációs hálózaton keresztülit is;
2. helyiségekben, közlekedési eszközökben, vagy más nem nyilvános helyen zajló események megfigyelése kép- és hangrögzítő eszköz alkalmazásával;
3. a levelezés tartalmának megismerése és rögzítése, beleértve az elektronikus levelezést;
4. az informatikai adathordozókban, telekommunikációs eszközökben található adatok megismerése és rögzítése;
5. küldeményekhez való hozzáférés és a tartalmuk ellenőrzése.

Az ellenőrzés során keletkezett anyagok büntetőeljárásban történő felhasználásáról ügyészi előterjesztés alapján bíró dönt. A felhasználásra nem kerülő anyagok megsemmisítési rendjéről a 19. cikk 15f–15j. pontja rendelkezik.

A bírói engedélyhez kötött operatív ellenőrzés mellett az Rtv. lehetőséget biztosít más konspirált eszközök és módszerek alkalmazására is, így a 19a. cikk az ügyész előzetes engedélye alapján végrehajtható álvásárlásra

¹³ Centralne Biuro Śledcze Policji (CBSP) – Központi Rendőri Nyomozó Iroda
Honlap: <https://cbsp.policja.pl/>

¹⁴ Biuro Spraw Wewnętrznych Policji (BSWP) – Rendőrségi Belügyi Hivatal
Honlap: <https://policja.pl/pol/bswp/67855,Biuro-Spraw-Wewnetrznych-Policji.html>

(zakup kontrolowany), a 19b. cikk az ügyész párhuzamos tájékoztatása mellett végrehajtható ellenőrzött szállításra (niejawne nadzorowanie). A 20a. cikk külső engedély nélkül teszi lehetővé a tevékenység fedőokmányokkal (kamuflaż) és más módon történő leplezését, míg a 20c. cikk a kommunikációs (például hívásforgalmi) adatok – szintén külső engedély nélküli – beszerzését és kezelését engedélyezi, mely egyike a jogvédők által leginkább támadott szabályozásoknak.

A 22. cikk az együttműködők (informátorok) alkalmazására (pomoc osób niebędących policjantami) ad felhatalmazást. A szabályozás egyik kitétele, hogy a rendőrséget segítő személyek adatait nem hozhatják nyilvánosságra. Ez alól egyedüli kivétel bűncselekmény elkövetése esetén az ügyész felé történő adatszolgáltatás. Az együttműködők munkájukért díjazásban részesülhetnek.

Egyes módszerek alkalmazására az Rtv. csak fővonalakban ad felhatalmazást, a részletes szabályozást – így többek között a fedett nyomozók alkalmazására vonatkozót – alacsonyabb szintű, belső normák tartalmazzák.

A határőrség a rendőrséghez hasonló feltételekkel végezhet operatív felderítést a működéséről szóló törvény¹⁵ 9e. cikke alapján, illetve jogosult nyomozás lefolytatására is az 1. cikk (2) bekezdés 4) pontja szerint. A lényeges különbség – az alapfeladat eltérő jellegéből adódóan – a hatáskörükbe tartozó bűncselekményekben van. A határőrség feladata „az államhatárok védelme, a határforgalom ellenőrzése, valamint az illegális migráció megelőzése és ellensúlyozása”, így a 9e. cikk (1) bekezdésében felsorolt és a titkos információgyűjtéssel érinthető tényállások is ehhez igazodnak.

A Nemzeti Adóhivatal a 2017. február 28-ai integrációját megelőzően Lengyelországban az adóigazgatási, a vámhatósági és az adóellenőrzési

¹⁵ 1990. október 12-én kelt törvény a határőrségről (Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej)

szakterület külön szervezeti egységben működött. Az összevont új szervezet működéséről szóló törvény¹⁶ (NAH tv.) meghatározása szerint elsődleges feladatai között szerepel az adók és vámok beszedése, valamint a közterhekkel kapcsolatos kötelezettségek helyes teljesítésének ellenőrzése.

Az operatív ellenőrzésre vonatkozó szabályokat a NAH tv. 118. cikke tartalmazza, mely szintén csak a hatáskörbe tartozó bűncselekmények nevesítésében tér el lényegesebben az Rtv. szabályozásától. Azonban a NAH tv. sokkal részletesebben rendelkezik a nyilvános helyen történő megfigyelésről (117. cikk) vagy az adatkérésről (113–115. cikk), beleértve a távközlési (meta) adatok kérdéskörét is.

Ezen felül a 121. cikke már egyértelműen kimondja, hogy az ellenőrzött szállítás és az álvásárlás végrehajtása nem valósít meg bűncselekményt.

A Katonai Rendőrség Lengyelország fegyveres erőinek bűnüldöző szervezete, melynek feladata a katonai fegyelem betartatása, a közrend védelme, a katonai egységek helyiségeiben és nyilvános helyeken elkövetett bűncselekmények megakadályozása, felderítése. A szervezet ebből adódóan speciális személyi (elsősorban katonák) és bűncselekményi körre rendelkezik hatáskörrel, melyet a reá vonatkozó törvény¹⁷ határoz meg. Feladata ezen bűncselekmények felismerése, megelőzése, felderítése és nyomozása, mely magába foglalja mind az operatív ellenőrzést, mind pedig nyomozó hatóságként a büntetőeljárás lefolytatását is. Az operatív ellenőrzés szabályozása megegyezik az Rtv. rendelkezéseivel, lényeges eltérés nem található.

¹⁶ 2016. november 16-án kelt törvény a Nemzeti Adóhivatalról (Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej)

¹⁷ 2001. augusztus 24-én kelt törvény a Katonai Rendőrségről és a katonai rendvédelmi szervekről (Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych)

A nemzetbiztonsági szolgálatok működését két jelentősebb törvény szabályozza. A polgári szolgálatokra a Belbiztonsági Ügynökségről és a Hírszerző Ügynökségről szóló¹⁸, míg a katonai szervezetekre a Katonai Elhárító Szolgálatról és a Katonai Hírszerző Szolgálatról szóló törvény¹⁹ vonatkozik. Mindkettő azonos felépítéssel határozza meg a hírszerző és elhárító szolgálatok tevékenységét, jelentős különbség a működési területek specializációjában van.

A polgári elhárítás, azaz a Belbiztonsági Ügynökség (ABW) feladata az államot és annak belső biztonságát fenyegető veszélyek azonosítása, megelőzése és leküzdése, az alkotmányos rend, az állam függetlenségének és területi sérthetlenségének biztosítása, egyes – a működéséről szóló törvényben megjelölt – bűncselekmények felismerése, megelőzése és felderítése.

A Katonai Elhárító Szolgálat (SKW)²⁰ feladata a katonai erők biztonsági helyzetét, államvédelmi és harci képességét érintő fenyegetésekkel szembeni védelem.

Feladatuk teljesítéséhez mindkét szolgálat az Rtv.-ben meghatározott módszereket alkalmazhatja, az ott leírt engedélyezési renddel és határidőkkel.

A szabályozásban eltérés, hogy az elhárító szolgálatok (ABW, SKW) vezetői – a legfőbb ügyésszel történt konzultációt követően – eltekinthetnek a feljelentés megtételétől, és a megszerzett adatok ügyészségnek történő átadásától, ha a terrorizmusnak minősülő bűncselekmény vagy kémtevékenység elkövetésével gyanúsítható (cél)személy a tevékenységét

¹⁸ 2002. május 24-én kelt törvény a Belbiztonsági Ügynökségről és a Hírszerző Ügynökségről - ABW tv. (Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu)

¹⁹ 2006. június 09-én kelt törvény a Katonai Elhárító Szolgálatról és a Katonai Hírszerző Szolgálatról - SKW tv. (Ustawa dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego)

²⁰ Służba Kontrwywiadu Wojskowego (SKW) – Katonai Elhárító Szolgálat

Forrás: <https://www.skw.gov.pl/>

részletesen feltárja, továbbá önkéntes együttműködést vállal a szolgálattal.²¹

Az együttműködés akadálya lehet, ha az érintett személy szándékos élet elleni bűncselekményt követett el, vagy az együttműködési megállapodást követően is folytatja Lengyelország elleni tevékenységét.

A fentiekén túl a polgári elhárítás (ABW) a terrorizmus elleni fellépésben is jelentős szerepet kapott, miután a 2016-os terrorizmus elleni törvény²² értelmében a szervezet vezetője felelős a terrorista jellegű események megelőzéséért. Ennek során jogosult – az Rtv. szerint egyébként bírói engedélyhez kötött – operatív ellenőrzést nem lengyel állampolgárral szemben, a legfőbb ügyész engedélyével alkalmazni, 3 hónapos időtartamra. Az Rtv.-hez hasonlóan ez egy alkalommal 3 hónappal, majd további, maximum 12 hónappal meghosszabbítható.²³

Feladatukból eredően a hírszerző szolgálatok – a polgári Hírszerző Ügynökség (AW)²⁴, illetve a Katonai Hírszerző Szolgálat (SWW)²⁵ – elsődleges működési területe Lengyelországon kívül esik. A törvény a hírszerző szolgálatokat önálló operatív ellenőrzésre nem jogosítja fel, így ezért ennek esetleges országhatáron belüli alkalmazására az elhárító szolgálatokat – a polgári szolgálatnak az ABW-t, míg a katonainak az ABW-t vagy az SKW-t – kell igénybe venniük.²⁶

A Központi Korrupcióellenes Iroda (CBA) feladata az állami és a gazdasági életben – különösen az állami és helyi önkormányzati intézményekben – folytatott korrupció leküzdése, valamint az állam gazdasági érdekeit

²¹ ABW tv. 22b. § és SKW tv. 27a.§

²² 2016. június 10-án kelt törvény a terrorizmusellenes tevékenységekről és más jogi aktusok módosításairól (Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych)

²³ Terrorizmus elleni törvény 8. cikk.

²⁴ Agencja Wywiadu (AW) – Hírszerző Ügynökség

Forrás: <https://aw.gov.pl/>

²⁵ Służba Wywiadu Wojskowego (SWW) – Katonai Hírszerző Szolgálat

Forrás: <http://www.sww.gov.pl/>

²⁶ ABW tv. 6. cikk (3) bekezdés, SKW tv. 6. cikk (3) bekezdés

sértő tevékenységek elleni küzdelem. Ennek érdekében jogosult – a működését szabályozó törvény²⁷ alapján – nyomozó hatóságként eljárni, illetve operatív felderítő tevékenységet folytatni a hatáskörébe tartozó bűncselekmények megelőzése és felismerése érdekében. A törvény 17. cikkében engedélyezett operatív ellenőrzés szabályai – a hatáskörbe tartozó bűncselekményekhez igazítva – itt is megegyeznek az Rtv. általi szabályozással.

A 2018. január 1-jétől működő Állami Védelmi Szolgálat (SOP)²⁸ fő feladatai közé tartozik meghatározott beosztást ellátó személyek (például az államfő, miniszterelnök, egyes miniszterek) és kijelölt létesítmények (például az állam irányítása szempontjából fontos közintézmények, külképviseletek) védelme, valamint az ellenük tervezett vagy elkövetett bűncselekmények azonosítása, megelőzése és felderítése. A rá vonatkozó törvény²⁹ értelmében munkája során jogosult operatív ellenőrzés alkalmazására is, melyet a 42. cikk szabályoz, az Rtv.-vel megegyező feltételekkel és kötelezettségekkel. Ugyanakkor a nyilvánosságra hozott statisztikai adatok szerint 2019-ben a SOP nem élt ezzel a felhatalmazással, és nem végzett operatív ellenőrzést.³⁰

Az ellenőrzés rendszere és az aktuális kérdések Lengyelországban

A legfőbb ügyész – évente nyilvánosságra hozott jelentése szerint – a jogosult szervezetek 2019-ben 5 839 esetben kezdeményeztek operatív ellenőrzést, ami nem sokkal kevesebb az előző évi 6 088 kezdeményezésnél. Az előterjesztések közül a legtöbb, 4 406 ügy a rendőrségtől érkezett, a határőrség 395, míg a CBA 384 ellenőrzésre nyújtott be kérelmet. A titkosszol-

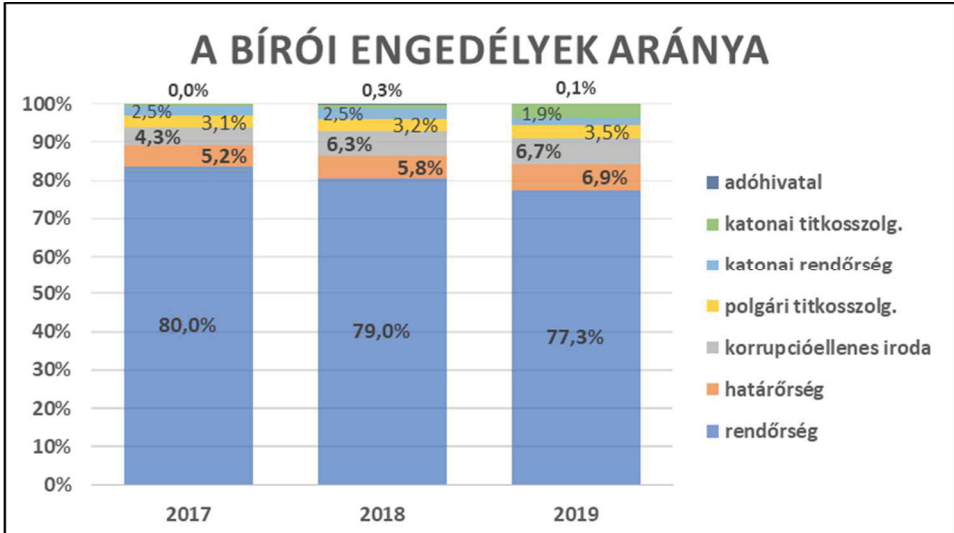
²⁷ 2006. június 9-én kelt törvény a Központi Korrupcióellenes Irodáról (Ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym)

²⁸ Służbie Ochrony Państwa (SOP) – Állami Védelmi Szolgálat
Honlap: <https://www.sop.gov.pl/>

²⁹ 2017. december 8-án kelt törvény az Állami Védelmi Szolgálatról (Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa)

³⁰ Forrás: <https://www.polishnews.co.uk/wiretapping-almost-6000-poles-in-the-crosshairs-of-the-services/>

gálatok közül polgári elhárítás 206, míg a katonai terület 200 ügyben kezdeményezett operatív ellenőrzést. 2019-ben 103 esetben az ügyészség nem terjesztette tovább a kérelmet, míg 25 ügyben a bíróság utasította azt el.³¹

1. számú ábra

A kiadott bírói engedélyek szervenkénti megoszlása 2017–2019. között³²

A törvények nem nevesítenek olyan testületet vagy szervezetet, melynek hatásköre és feladata lenne a – bűnüldöző vagy nemzetbiztonsági – titkos felderítést folytató szervezetek tevékenységének rendszeres, időszakos ellenőrzése.

Lengyelországban erőteljes társadalmi vita bontakozott ki a rendőrségi törvény – és az annak mintájára készült többi ágazati törvény – által szabályozott titkos megfigyelésekről. Jogvédők, más civil szervezetek és az ombudsman is kritikát fogalmazott meg, melyben a titkos információgyűjtések

³¹ Forrás: <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/10906/druk/-157.pdf>

³² A legfőbb ügyész éves jelentései, saját összesítés

túl tágan értelmezhető kereteire és az ellenőrzés során keletkezett irreleváns adatok megsemmisítésének eltérő szabályozására hívták fel a figyelmet.

Az ombudsman 2011-ben beadvánnyal fordult a lengyel Alkotmánybírósághoz, mely 2014. július 30-án született ítéletében³³ megállapította, hogy a hatályos jogszabályok több pontban ellentétesek a lengyel alaptörvénnyel. 18 hónap határidőt adott a vonatkozó szabályok módosítására, mely végül 2016. január 15-ei hatállyal megtörtént. Utólagos jogi garanciaként bekerült az operatív ellenőrzést szabályozó törvényekbe³⁴ egy fél-éves jelentési kötelezettség a bíróságok felé a távközlési (meta) adatok beszerzésének mennyiségéről és jogi alapjairól. A bíróság a 30 napos határidővel lefolytatott ellenőrzésének megállapításairól a jelentést készítő szervezetet írásban tájékoztatja.

A módosítás a kívánt eredményt azonban nem hozta meg, így újabb kifogások és panaszok után az ügy a Velencei Bizottság elé került, amely a 2016. június 13-án kiadott véleményében³⁵ átfogóan értékelte a lengyel szabályozást. Ebben megállapította, hogy az eljárási garanciák és eszközök nem elégségesek az esetleges visszaélések és túlkapások megakadályozásához, és többek között az alábbiak kidolgozását javasolta:

- a hívásforgalmi (meta) adatok beszerzéséhez az arányosság elve alapján a szükséges engedélyezési rend kialakítása;
- a privilegizált kommunikációk (például védő-ügyfél közötti beszélgetések) ellenőrzésének a tilalma, illetve pontos meghatározása ezen tilalom alóli kivételeknek;

³³ Trybunał Konstytucyjny K23/11.

Forrás: <https://trybunal.gov.pl/postepowanie-i-orzeczenia/wyroki/art/7004-okreslenie-katalogu-zbieranych-informacji-o-jednostce-za-pomoca-srodkow-technicznych-w-dzialani>

³⁴ Például az Rtv. 20ca. cikk.

³⁵ Opinion No. 839/2016

Forrás: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)012-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)012-e)

- a hívásforgalmi (meta) adatok lehetséges megfigyelési időtartamának korlátozása; és az adatkezelések nyomon követhetősége érdekében annak megfelelő dokumentálása, nyilvántartása;
- az előzetes bírósági engedélyezési rendszer kiegészítése további eljárási garanciákkal (például hatékony panaszkezelési mechanizmus, az ilyen műveletek automatikus utólagos felügyeletének rendszere).

Ezzel párhuzamosan az Emberi Jogok Európai Bíróságán is folyamatban van egy eljárás³⁶, melyet Mikołaj Pietrzak ügyvéd és a Helsinki Emberi Jogi Alapítvány két tagja kezdeményezett. Panaszukban azt kifogásolták, hogy a 2016-os törvénymódosítások ellenére sem biztosított Lengyelországban a titkos információgyűjtéssel kapcsolatban a hatékony jogorvoslati lehetőség, mivel az esetleges ellenőrzésről semmilyen tájékoztatást sem kaphatnak az érintett szervektől.

Szlovákia

Az elmúlt években – az európai trendnek megfelelően – Szlovákiában is folyamatosan javultak a bűnügyi statisztikai adatok. 2010-ben 95 ezer feletti bűncselekmény vált ismertté, amely 2015-re 73 ezerre csökkent, míg 2018-ban 61 392 eset jutott a hatóságok tudomására a közel 5,5 milliós lakosú országban, ami 100 ezer lakosonként 1 126 bűncselekményt jelent.³⁷

2018-ban 67 szándékos emberölés és 475 rablás történt, míg az elkövetett bűncselekmények 30%-a csalás, 7,4 %-a betörés volt, és 2,56 %-át kábítószerral kapcsolatban követték el.³⁸

³⁶ EJE 72038/17. és EJE 25237/18.

³⁷ Szlovák Statisztikai Hivatal

Honlap: <http://statdat.statistics.sk/>

³⁸ Forrás: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/crime/data/database>

A büntetőeljárás keretében végzett titkos felderítés Szlovákiában

Az érintett tudta nélküli információgyűjtés büntetőeljárás célból történő alkalmazását a büntetőeljárás törvény³⁹ (Be.) szabályozza. A törvény szerint ez információ-technikai eszközök (informačno-technickými prostriedkami – ITP) alkalmazásából és operatív felderítésből (operatívno-pátracia činnosť – OPČ vagy OPC) állhat.

Az ITP fogalma alatt a Be. az elektromos, rádió-, fototechnikai, optikai, mechanikai, vegyi és egyéb technikai eszközök és berendezések, illetve azok fájljainak minősített módon történő használatát érti, úgymint például a távközlési kommunikáció ellenőrzését és rögzítését vagy a megfigyeléseket.⁴⁰

Az OPC eszközeiként az ellenőrzött szállítást, a küldemények tartalmának cseréjét, az ügynök alkalmazását, az átvásárlást és a személyek és tárgyak megfigyelését nevesíti.⁴¹

A fenti módszerek mindegyike külső engedélyhez kötött, melynek szintje – azaz hogy bíró vagy ügyész engedélyezi – részben az eljárás szakaszától, részben pedig az adott módszertől függ.

Szlovákiában a büntetőeljárás két nagyobb és ezeken belül több kisebb szakaszra bontható. Az első nagyobb fejezet – az előzetes eljárás – foglalja magába a büntetőeljárás előtti részt és az előkészítő eljárást, míg a második nagyobb fejezet a bíróság előtti eljárás rendjét tartalmazza.

Az előzetes eljáráson belül a büntetőeljárás előtti rész feladata egy beérkezett feljelentésről 30 napon belül megállapítani, hogy fennállnak-e a büntetőeljárás elrendelésének feltételei. A következő, előkészítő szakasz célja a büntetőeljárás keretén belül a tényállás tisztázása, az elkövető felderítése és a bűnösségének (vagy ártatlanságának) megállapításához szükséges bizonyítékok felkutatása és eljárási rend szerinti rögzítése.

³⁹ 301/2005. törvény a büntetőeljárásról (301 Zákon z 24. mája 2005 Trestný Poriadok)

⁴⁰ Be. 10.§ (21) bekezdése

⁴¹ Be. 10.§ (22) bekezdése

A fentiek értelmében a rendőrnek – és a törvény alapján az annak minősülő más eljáró személynek⁴² – ebben az előzetes eljárásban nyílik lehetősége konspiráltan, az érintett tudta nélkül, bizonyítékként is felhasználható információkat beszerezni.

Az értelmező rendelkezés szerint erre a rendőrség⁴³ (beleértve a korábbi Vasúti Rendőrséget⁴⁴ és az Ellenőrzési Szolgálat Hivatalát⁴⁵ is), a Pénzügyi Igazgatóság Bűnügyi Hivatala⁴⁶, a Börtön és Igazságügyi Őrség⁴⁷ és a Katonai Rendőrség⁴⁸ jogosult.

A büntetőeljárás előtti részben az engedélyezés kivétel nélkül a bírói szenátus elnökének a hatásköre.

Az előkészítő szakaszban az egyes módszerek alkalmazását az ügyész vagy az eljárási bíró engedélyezi:

- ügyészi engedélyhez kötött a küldemény tartalmának cseréje (Be. 110.§), az ellenőrzött szállítás (Be. 111.§), az álvásárlás (Be. 112.§) és a nyilvános helyen, technikai eszköz igénybevétele nélkül végrehajtott megfigyelés (Be. 113.§);
- az eljárási bíró engedélyezi a magánlakásban vagy annak minősülő egyéb helyen, illetve – a helyszíntől függetlenül – az ITP igénybevételével végrehajtott megfigyelést (Be. 113.§), video-, audio-

⁴² A Be. 10.§ (8) bekezdése értelmezi a törvény szerint rendőrnek tekintendő személyeket és az őket foglalkoztató szerveket.

⁴³ Polícijska služba – rendőrség

Honlap: https://www.minv.sk/?PZ_SR

⁴⁴ Železničnej polície (ZP) – Vasúti Rendőrség, ami 2011. 01. 1-jétől a rendőrségbe integrálódott

Honlap: <https://www.minv.sk/?historia-1>

⁴⁵ Úrad inšpekčnej služby – Ellenőrzési Szolgálat Hivatala

Honlap: <https://www.minv.sk/?urad-inspekcej-sluzby>

⁴⁶ Kriminálny úrad finančnej správy – Pénzügyi Igazgatóság Bűnügyi Hivatala

Honlap: <https://www.financnasprava.sk/sk/financna-sprava/organy-financnej-spravy/kriminalny-urad-fs>

⁴⁷ Zbore väzenskej a justičnej stráže (ZVJS) – Börtön és Igazságügyi Őrség

Honlap: <https://www.zvjs.sk/sk>

⁴⁸ Vojenskej polície (VP) – Katonai Rendőrség

Honlap: <https://mp.mil.sk/>

vagy video-audiofelvételek készítését (Be. 114.§), a telekommunikációs forgalom lehallgatását és rögzítését (Be. 115.§.), a távközlési adatok beszerzését (Be. 116.§), illetve az ügynök (Be. 117.§) alkalmazását.

A jogi szabályozásban a módszer alkalmazásával ellenőrizhető személyek körét nem határozták meg, mint ahogyan kizáró okok sem szerepelnek. Egyedül a terhelt és a védője közötti kommunikáció élvez fokozott védelmet. Amennyiben az alkalmazás során (például megfigyelés, telefonlehallgatás, kép- vagy hangrögzítés) ennek ténye megállapítást nyer, úgy az erre vonatkozó adatokat meg kell semmisíteni.

A nem egymozzanatos alkalmazások engedélyezett időtartama 6 hónap, melyet később alkalmanként 2-2 hónappal, többször is meghosszabbíthat az engedélyt kiadó. Mivel a büntetőeljárás előtti rész határideje 30 nap, így az ekkor elrendelt módszer hosszabbítására már az előkészítő szakban kerül sor, és arra az eljárási bíró jogosult.

Minden esetben folyamatosan kell vizsgálni az adott módszer elrendelését megalapozó körülmények meglétét, és ezek megszűnése esetén – a határidőtől függetlenül – intézkedni kell az alkalmazás megszüntetésére.⁴⁹

A küldemény tartalmának kicserélése (zámena obsahu zásielok) egy olyan, a magyar jogi szabályozásban nem szereplő módszer, amely a hazai büntetőeljárásban is hasznosítható lenne. Az eljárás lényege, hogy valamely illegális tárgyat vagy anyagot (például kábítószer, prekursor, lőfegyver, robbanóanyag, mérge, hasadó vagy nukleáris anyag, hamis pénz vagy értékpapír) tartalmazó küldemény esetén annak tartalmát – a bírói szenátus elnökének vagy az ügyésznek az engedélyével, dokumentáltan – kicserélik ártalmatlan és veszélytelen anyagra. A kivett dolog a büntetőeljárásba lefoglalt bűnjelként kerül be, és így a küldemény tényleges címzettje kockázat nélkül marad felderíthető. A módszerhez szorosan kapcsolódik a Be. 109.§ szerint szabályozott, a visszatartott küldemény nyitásának jogintézménye.

⁴⁹ Miroslav Lison, Peter Polak, 2008.

Az ellenőrzött szállítás (kontrolovaná dodávka) szintén az előző pontban jelzett illegális dolgok útjának, tényleges címzettjének a felderítését és azonosítását teszi lehetővé. A végrehajtáshoz a bírói szenátus elnökének vagy az ügyésznek az engedélye szükséges, de indokolt esetben, a késedelem veszélyére tekintettel a rendőr ezek hiányában is megkezdheti. Ehhez 48 órán belül kell a szükséges külső engedélyt utólag beszerezni.

Az ellenőrzött szállítást a rendőrség hajtja végre, és ehhez a Pénzügyi Igazgatóság Bűnügyi Hivatal segítségét is igénybe veheti. Amennyiben az ellenőrzött áru további megfigyelése nem biztosítható, vagy az ellenőrzött szállítás folytatása veszélyhelyzetet eredményezne, azt be kell fejezni.

Az álvásárlást (predstieraný prevod) a három évnél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény, illetve korrupció⁵⁰, vagy más, nemzetközi szerződés alapján üldözendő szándékos bűncselekmény esetén lehet végrehajtani. Ehhez a bírói szenátus elnökének vagy az ügyésznek az engedélye szükséges, de haladéktalan esetben ezek nélkül is végrehajtható, mely esetben 48 órán belül kell az engedélyező végzést beszerezni.

A személy vagy tárgy mozgásának ellenőrzését jelentő megfigyelés szándékos bűncselekmény gyanúja esetén végezhető. Amennyiben erre nyilvános helyen kerül sor, és a végrehajtáshoz nem alkalmaznak ITP-t, úgy az engedélyezés a bírói szenátus elnökének vagy az ügyésznek a hatásköre, míg az ezen kívül eső esetekben a bírói szenátus elnökének vagy az eljárásbíróinak az előzetes engedélye szükséges.

Halaszthatatlan esetben külső engedély nélkül is megkezdhető, de a szükséges végzést 24 órán belül be kell szerezni.

A végrehajtás határideje 6 hónap, mely újabb 6 hónappal hosszabbítható. 12 hónap után a megfigyelésre szóló engedély meghosszabbítása minden esetben az eljárásbíró hatásköre.

⁵⁰ A Btk. különös részének VIII. fejezetében szereplő, a közélet rendje elleni bűncselekmények gyűjtőfogalma.

A megfigyelést a rendőrség kijelölt egysége hajtja végre. Amennyiben a megfigyelés során megállapítást nyer, hogy az ellenőrzött személy a védőjével kommunikál vagy találkozik, úgy a megfigyelést be kell fejezni, és a beszerzett adatokat nem lehet felhasználni.

A megfigyelés adatai az alapügyön kívül – az engedélyező végzésben szereplő bűncselekménytől eltérő tényállással kapcsolatban – csak másik szándékos bűncselekmény felderítésére, bizonyítására használhatók fel.

Video-, audio- vagy video-audiofelvételek leplezett módon történő készítésére 3 évnél súlyosabban büntetendő szándékos bűncselekmény, korrupció, vagy más, nemzetközi szerződés alapján üldözendő szándékos bűncselekmény gyanúja esetén van lehetőség.

A módszer alkalmazását a bírói szenátus elnöke vagy az eljárási bíró engedélyezi.

Halaszthatatlan esetben – amennyiben annak használata vagy telepítése nem jár magánlakásba történő belépéssel – az ügyész jogosult az engedélyező végzés kiadására, de 24 órán belül be kell szerezni az eljárási bíró jóváhagyását is. A magánlakást – vagy azzal egy elbírálás alá eső egyéb helyet – érintő alkalmazáshoz minden esetben szükséges a bírói szenátus elnökének vagy az eljárási bírónak az előzetes engedélye.

Az engedélyezett időtartam 6 hónap, mely később többször is, alkalmanként 2-2 hónappal meghosszabbítható.

A megfigyeléshez használt technikai eszközöket a rendőrség speciális egysége kezeli. Amennyiben megállapítást nyer, hogy az ellenőrzött személy a védőjével kommunikál vagy találkozik, úgy a beszerzett adatok nem használhatók fel.

Az ellenőrzés adatai az alapügyön kívül csak olyan bűncselekmény felderítésére, bizonyítására használhatók fel, mely megfelel az elrendelés alapfeltételeinek.

A fel nem használható, vagy az alkalmazás céljával össze nem függő adatokat meg kell semmisíteni. Az erről készült jegyzőkönyvet a nyomozás irataihoz kell csatolni.

Az alkalmazásról az eljárást jogerősen befejező hatóság tájékoztatja az érintettet, aki a tájékoztatástól számított 2 hónapon belül panasszal élhet.

Az értesítési kötelezettséget 3 éven belül kell teljesíteni, amely mellőzhető is az alábbi kivételes esetekben:

- ha az alkalmazásra súlyos vagy szervezett bűnözéssel, illetve terrorizmussal összefüggésben került sor;
- az ügyben van olyan terhelt, akivel szemben az eljárás jogerősen még nem zárult le;
- a büntetőeljárás célját sértené.

A távközlési forgalom (például telefonbeszélgetés) megfigyelését és rögzítését korrupció, szélsőséges bűncselekmény, a köztisztviselők hatalommal való visszaélése, pénzmosás vagy más, nemzetközi szerződés alapján üldözendő szándékos bűncselekmény gyanúja miatt folytatott büntetőeljárásban rendelheti el 6 hónapra a bírói szenátus elnöke vagy az eljárási bíró. Az időtartam további 2-2 hónappal, több alkalommal is hosszabbítható.

Halaszthatatlan esetben az ügyész is jogosult az engedélyező végzés kiadására, de 24 órán belül be kell szerezni az eljárási bíró jóváhagyását is.

A módszer magába foglalja a telekommunikációs eszközön továbbított közlemény tartalmának megismerését és a számítógépes rendszer útján továbbított adatok (például e-mail) megfigyelését is. Az engedélyezés során ellenőrzött objektumoként (például kapcsolási szám, IP cím) külön-külön végzést kell hozni.

Az ellenőrzést a rendőrség illetékes osztálya hajtja végre. A megfigyelt és rögzített kommunikációról szó szerinti leíratot kell készíteni, és elektronikus adathordozón csatolni kell a teljes beszélgetést tartalmazó fájlt. Idegen nyelvű szöveg leírásához tolmácsot kell igénybe venni. Ha a terhelt vagy a védője a leíratral nem ért egyet, saját költségen új leírást készíttethet.

A terhelt védővel folytatott beszélgetése az eljárásban nem használható fel, ezeket az adatokat haladéktalanul meg kell semmisíteni.

A beszerzett adatok az alapügyön kívül csak olyan bűncselekmény felderítésére, bizonyítására használhatók fel, mely megfelel az elrendelés alapfeltételeinek.

A fel nem használható, vagy az alkalmazás céljával össze nem függő adatokat meg kell semmisíteni. Az erről készült jegyzőkönyvet a nyomozás irataihoz kell csatolni.

Az ellenőrzésről az eljárást jogerősen befejező hatóság tájékoztatja az érintettet, aki a tájékoztatástól számított 2 hónapon belül panasszal élhet. Az értesítési kötelezettséget 3 éven belül kell teljesíteni, amely kivételesen mellőzhető is az alábbi esetekben:

- ha az ellenőrzésre súlyos vagy szervezett bűnözéssel, illetve terrorizmussal összefüggésben került sor;
- az ügyben van olyan terhelt, akivel szemben az eljárás jogerősen még nem zárult le;
- a büntetőeljárás célját sértené.

A távközlési adatok (például előfizetői adatok, híváslisták, cellainformációk) beszerzésére legalább 3 éves büntetési tétellel fenyegetett bűncselekmény, valamint zaklatással, veszélyes fenyegetéssel, közveszéllyel fenyegetéssel megvalósított egyéb bűncselekmény, illetve más, nemzetközi szerződés alapján üldözendő szándékos bűncselekmény gyanúja miatt van lehetőség, melyre a bírói szenátus elnöke vagy az eljárási bíró ad ki engedélyező végzést. Az adatközlés legfeljebb 6 hónapig tarthat, mely határidő további 2-2 hónappal – akár többször – meghosszabbítható.

A jogorvoslat érvényesítéséhez a tájékoztatási kötelezettségek, illetve a panasztételi jog előírásai megegyeznek a távközlési forgalom ellenőrzésre vonatkozó rendelkezésekkel.

Az ügynök (agent) alkalmazásának egyik kulcskérdése, hogy ki tartozik ezen fogalom alá. Szlovákiában a nemzeti vagy más állam rendőrségének – rendőri mivoltát leplező – tagja mellett lehetőség van a korrupció, vagy a terrorizmussal összefüggő bűncselekmények miatti eljárásban a rendőrség állományán kívül eső személyt is ügynökként foglalkoztatni, melyhez az ügyész megbízása szükséges.⁵¹ Ez a megbízás nem a konkrét ügyben

⁵¹ Be. 10.§. (20) bekezdése

történő alkalmazásra szóló engedély, hanem a rendőrség tagjával azonos jogállás biztosítása.

Az ügynök alkalmazásának célja a korrupció, terrorizmussal összefüggő vagy a köztisztviselői hatalommal való visszaélés, vagy a nemzetközi szerződés alapján üldözendő más bűncselekmények, illetve pénzmosás megállapításához, felderítéséhez és az elkövetők felelősségre vonásához szükséges adatok beszerzése.

Az adott ügyben az ügynök alkalmazását a bírói szenátus elnöke vagy eljárási bíró engedélyezi 6 hónap időtartamra, mely később többször is, alkalmanként 2-2 hónappal meghosszabbítható. Halaszthatatlan esetben az alkalmazást az ügyész is engedélyezheti, de 72 órán belül be kell szerezni a bírói végzést is.

Az alkalmazás során a provokáció általában tiltott. Ez alól azok a hivatali korrupciós ügyek kivételek, amelyeknél valószínű, hogy az ügynök kezdeményezése vagy felhívása nélkül is elkövetnék.

A szlovák Btk. kizárja az ügynök által, a szükséges engedélyek birtokában elkövetett cselekmény büntethetőségét.⁵²

A fedésben lévő ügynök a legendája során kapott felhatalmazással beléphet más magánlakásába (vagy az azzal azonos elbírálás alá eső területre), ahhoz nincs szükség külön bírói végzésre.⁵³

A büntetőeljárás során az ügynököt tanúként csak az ügyész hallgathatja ki, és ennek során a tényleges személyazonosságának titokban kell maradnia. A kihallgatására vonatkozó szabályok megegyeznek a védett tanúéval.

A beszerzett adatok az alapügyön kívül csak olyan bűncselekmény felderítésére, bizonyítására használhatók fel, mely megfelel az elrendelés alapfeltételeinek.

A büntetőeljáráson kívüli titkos felderítés Szlovákiában

A büntetőeljáráson kívüli alkalmazás engedélyezési és eljárási rendjét részben egy általános, minden titkos információgyűjtésre feljogosított szerve

⁵² Btk. 30.§

⁵³ Be. 117.§ (9) bekezdés

vonatkozó „lehallgatási törvény”⁵⁴, részben pedig az egyes szolgálatok és szervezetek működésére vonatkozó, speciális ágazati törvények határozzák meg.

A lehallgatási törvény 2003-as hatálybalépésével egy időben az ágazati törvényekből kikerültek az egyes operatív eszközök és módszerek alkalmazását szabályozó rendelkezések, és ezek az új törvényben kerültek megállapításra. Ennek értelmében a titkos információgyűjtés az alkotmányos és a belső rend, valamint az állam biztonságának és külpolitikai érdekeinek védelmére, külföldi forrásokból származó információk beszerzésére, a bűncselekmények megelőzésére és tisztázására, vagy a jogok védelmére alkalmazható.

A törvény értelmében ITP felhasználásával, az érintett tudta nélkül, büntetőeljáráson kívül

- a postai és más szállított küldemények felderítésére, felnyitására, vizsgálatára és értékelésére;
- a távközlési rendszereken folytatott kommunikáció ellenőrzésére;
- felvételek (videó, audió, videó-audió) készítésére

a rendőrség, a Pénzügyi Igazgatóság Bűnügyi Hivatala, a Börtön és Igazságügyi Őrség, valamint a polgári és a katonai nemzetbiztonsági szolgálat jogosult. Mind az alkalmazás szabályozása, mind az arra feljogosított szervezetek összetétele többször változott az elmúlt években. Többek között megszűnt a Vasúti Rendőrség, továbbá a vám- és adóügyi szervek működésére vonatkozóan is teljesen új törvény lépett hatályba 2019-ben⁵⁵.

⁵⁴ 166/2003. számú törvény a magánélet védelme érdekében az információk és a technikai eszközök illetéktelen felhasználása ellen, valamint egyes törvények módosításáról (166 Zákon z 24.apríla 2003 o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkova o zmene a doplnení niektorých zákonov)

⁵⁵ 35/2018. törvény a pénzügyi gazdálkodásról és egyes törvények módosításáról (35 Zákon 5. decembra 2018 o finančnej správe o zmene a doplnení niektorých zákonov)

A lehallgatási törvény szerint az ITP fentiek szerinti alkalmazását bíró engedélyezi, legfeljebb 6 hónapra. Ennek lejárta előtt az megújítható, minden alkalommal legfeljebb 6 hónappal. Az engedélyezésre a kérelmező szervezet székhelye, illetve a Börtön és Igazságügyi Őrség esetében az alkalmazás tervezett helyszíne szerint illetékes regionális bíróság bírója az illetékes.

A késedelem veszélye esetén kizárólag a rendőrség számára biztosított a bírói engedély nélküli ideiglenes alkalmazás, de csak rendkívül szűk időkeretben. Ilyen esetben egy órán belül értesíteni kell a bírót, 6 órán belül be kell nyújtani a kérelmet, és a bírónak az alkalmazás tényleges kezdetétől számított 12 órán belül meg kell adnia az írásbeli engedélyt. Ennek hiányában a megkezdett ellenőrzést be kell fejezni, és az addig keletkezett adatokat meg kell semmisíteni.

A törvény a titkos információgyűjtés alá vonható személyek lehetséges körét nem határozza meg, mint ahogyan kizáró okokat sem nevesít. A terhelt és védő kapcsolattartásának fokozott védelme is az ágazati törvényekben került megfogalmazásra.

A speciális ágazati törvények közül a rendőrség tevékenységét a szlovák rendőrségi törvény (Rtv.)⁵⁶ határozza meg, mely szerint az alapfeladatai közé tartozik többek között a bűncselekmények felderítése, az elkövetők elfogása, a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni fellépés és a tanúvédelmi tevékenység. A titkos információgyűjtést az Rtv. III. fejezete két részre csoportosítja, az ITP felhasználására és az operatív felderítésre.

A rendőrségnek az ITP használatára a 36.§ alapján van lehetősége, a lehallgatási törvény szerinti eljárási szabályokat alkalmazva. Eszerint többek között a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni küzdelemben, a kábítószerrel és prekurzorokkal, a mérgekkel, a nukleáris anyagokkal kapcsolatos bűncselekményekkel, a pénz-, bélyeg- és értékpapír hamisításokkal összefüggésben, továbbá a tanúvédelmi feladatok ellátására és az ügynök operatív védelmére lehet azokat alkalmazni.

⁵⁶ 171/2003. törvény a rendőrségről (171 Zákon zo 6.júla1993 o Policajnom zборе)

A terhelt és a védője közötti kapcsolat fokozott védelmet élvez, ezek ellenőrzése nem engedélyezett, és a törvény ez alól kivételt sem említ meg.

Az operatív felderítésre szándékos bűncselekmény megállapítása, megelőzése, felderítése és dokumentálása, valamint az elkövetők felderítése, a törvényben meghatározott személyek és objektumok védelmének biztosítása, a védelmi programban lévő tanúk védelme és támogatása, továbbá az államhatár védelme, valamint körözés alatt lévő személyek és a vagyon felderítése érdekében kerülhet sor. Ennek során lehetőség van bűnügyi hírszerzésre, személyek és tárgyak megfigyelésre, ellenőrzött szállításra, álvásárlásra, leplezett technikai eszközök használatára, fedőadatok alkalmazására és azok nyilvántartásokban történő elhelyezésére, ügynök igénybevételére és ennek során legenda alkalmazására is.

Az Rtv. az engedélyezési rendről és az alkalmazás feltételeiről (így az időtartamáról, az érintettek lehetséges köréről vagy az esetleges panaszjogról) nem rendelkezik.

Szlovákiában a nemzetbiztonsági szolgálatok integráltan látják el feladataikat, mind a polgári, mind a katonai területen egy szervezeten belül működik a hírszerzés és az elhárítás.

A polgári nemzetbiztonsági szolgálat (SIS⁵⁷) működését szabályozó ágazati törvény⁵⁸ szerint alapfeladata az alkotmányos berendezkedés, a közrend, az állam biztonságának, valamint az állam külpolitikával és gazdasággal kapcsolatos érdekeinek védelme. Ennek során – az állam biztonságát és szuverenitását garantáló tevékenység mellett – a feladata a szervezett bűnözéssel, a terrorizmussal, az illegális migrációval összefüggő információk beszerzése, gyűjtése is.

A SIS jogosult speciális eszközök használatára, melyek operatív hírszerzési eszközökből⁵⁹ és – a lehallgatási törvényben szabályozott – technikai hírszerzési eszközökből állnak. Az operatív hírszerzési eszközöket a 11.§

⁵⁷ Slovenská Informačná Služba (SIS) – Szlovák Információs Szolgálat
Forrás: <https://www.sis.gov.sk/>

⁵⁸ 46/1993. törvény a Szlovák Információs Szolgálatról (46 Zákon Národnej Rady Slovenskej Republiky z 21. januára 1993 o Slovenskej informačnej službe)

⁵⁹ Informačno-operatívne prostriedky.

tartalmazza, melyben személyek és tárgyak megfigyelése, fedőokirat és legenda alkalmazása, információt szolgáltató személy igénybevétele, küldemény tartalmának kicserélése és átvásárlás szerepel. Ezek közül a megfigyelés engedélyezése a SIS igazgatójának (vagy az általa kijelölt helyettesének) a hatásköre, míg a többi eszköz és módszer alkalmazásához bírói engedély szükséges. Az egyes alkalmazások időtartama, vagy az alkalmazással érinthető személyek köre nem került a törvényben meghatározásra.

Egyedül egyes szervezetek és beosztások (például Nemzeti Tanács képviselői, bírók, ügyészek, sajtó munkatársai) élveznek védeltséget; ezek együttműködőként vagy fedőadatként történő alkalmazása és felhasználása tiltott. Elkerülhetetlen esetekben azonban a Szlovák Köztársaság Biztonsági Tanácsának⁶⁰ elnöke a titkos együttműködést engedélyezheti.

Az operatív hírszerzést végző személynek a törvény a 14.§-ban engedélyt ad veszélyes anyagok (például kábítószeres, prekurzorok, mérgek, robbanóanyagok) és tiltott tárgyak (például tiltott lőfegyverek és lőszeres, hamis értékpapírok, bélyegek és pénzes) birtokban tartására.

A katonai titkosszolgálat (VS⁶¹) törvényben⁶² megfogalmazott feladata – országhatáron belül és külföldön – megszerezni, összefoglalni és értékelni a Szlovák Köztársaság biztonsági és védelmi képességeinek biztosításához szükséges információkat. Ezek közé tartoznak a szervezett bűnözéssel, a terrorizmussal és a kiberbűnözéssel kapcsolatos információk is. Ennek ellátásához a VS is jogosult speciális eszközök használatára, melyek itt is operatív hírszerzési eszközökből és a lehallgatási törvényben szabályozott technikai hírszerzési eszközökből állnak. Az alkalmazás szabályozása – az alapfeladatok különbözőségéből eredő kisebb eltérésekkel – meggyezik a SIS működésére vonatkozó törvényben meghatározottakkal.

⁶⁰ Bezpečnostnej rady Slovenskej republiky (BR SR) – a kormány 9 fős tanácsadó testülete

⁶¹ Vojenskom Spravodajstve (VS) – Katonai Hírszerzés

Forrás: <https://vs.mosr.sk/>

⁶² 198/1994. törvény a katonai hírszerzésről (198 Zákon Národnej Rady Slovenskej republiky z 30. Júna 1994 o Vojenskom Spravodajstve)

A Börtön és Igazságügyi Őrség (ZVJS) – a büntetőeljárásokban hatáskörébe tartozó, korlátozott feladatokon túl – a rá vonatkozó törvény⁶³ értelmében felderíti a büntetés-végrehajtási intézetekben a fogvatartottak vagy az alkalmazottak által elkövetett bűncselekményeket, információt gyűjt a terrorizmussal és a szervezett bűnözéssel összefüggésben, valamint ellátja az intézeteken belül a tanúvédelmi feladatokat.

A ZVJS a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni küzdelem területén felmerülő feladatainak ellátása, az előzetes letartóztatásban lévő vagy börtönbüntetésre ítélt fogvatartott által tervezett bűncselekmények megelőzése, vagy a már elkövetett bűncselekmények felderítése érdekében jogosult az érintett tudta nélkül, a büntetés-végrehajtási intézményen belül az ITP alkalmazására. A technikai eszközök itt sem alkalmazhatók a terhelte és védője közötti kommunikáció megfigyelésére. Az ITP alkalmazásának és engedélyezésének rendjét a lehallgatási törvény szabályozza részletesen.

A 26–30.§ értelmében az operatív felderítés során a személyek és tárgyak megfigyelésére, együttműködő személy igénybevételére és leplezett technikai eszközök alkalmazására is sor kerülhet. A törvény az alkalmazás engedélyezési rendjét, az azzal érinthető személyek körét vagy az alkalmazás időkorlátait nem tartalmazza. Egyedüli korlátozásként annyi szerepel, hogy az alkalmazás nem lehet ellentétes az őrizet vagy a szabadságvesztés végrehajtásának céljával.

A Pénzügyi Igazgatóság Bűnügyi Hivatala az új szervezeti struktúrájában 2019. április 1-jétől, a rá vonatkozó új ágazati törvény hatálybalépésétől működik. A hivatal jogosult a vám- és adószabályokkal kapcsolatos jogsértések felderítése, valamint az elkövetők azonosítása érdekében az IPT alkalmazására és az operatív felderítésre. Az IPT alkalmazására a lehallgatási törvény rendelkezései szerint kerülhet sor.

A 15.§ alapján az operatív felderítés során a hivatal végrehajthatja személyek, tárgyak – akár határon átnyúló – megfigyelését, és végezhet ellen-

⁶³ 4/2000. törvény a Börtön és Igazságügyi Őrségről (4 Zákonnal 5. decembra 2000 o Zbore väzenskej a justičnej stráže)

őrzött szállítást, felhasználhat fedőadatokat, fedőokiratot, legendát és leplezett technikai eszközöket, igénybe vehet információt szolgáltató személyt. A törvény ebben az esetben sem szabályozza az alkalmazás engedélyezési rendjét, az azzal érinthető személyek körét vagy az alkalmazás időkorlátait. Kizárólag a terhelt és a védő közötti kommunikáció védeltségét rögzíti a 14.§ (2) bekezdésében szereplő korlátozás.

Az ellenőrzés rendszere és az aktuális kérdések Szlovákiában

Szlovákiában is élénk vita folyt az elmúlt években a titkos felderítés törvényi garanciáiról. Mind a hazai, mind a nemzetközi jogvédő szervezetek kritizálták a szabályozásból hiányzó hatékony jogorvoslati lehetőséget, melyet végül 2015-ben egy törvénymódosítás⁶⁴ oldott meg, ami a lehallgatási törvényt egészítette ki egy ellenőrző szervezettel. Ez alapján 2016. január 1-jén kezdte meg működését a Szlovák Nemzeti Tanács által létrehozott 8 tagú bizottság (Bizottság), melynek feladata a titkos információgyűjtések alkalmazásának ellenőrzése.

A Bizottságba a kormányzó és az ellenzéki pártok delegálnak 3-3 főt, továbbá két független szakértő tagja van. A bizottság elnökét az ellenzékben lévő politikai pártok vagy mozgalmak jelölik.

A két független szakértő csak 40 év feletti, nemzetbiztonsági ellenőrzésen megfelelt, minimum 10 éves szakmai előélettel (rendőr, hírszerző, ügyész vagy bíró) rendelkező szlovák állampolgár lehet. A két szakértő tagot a Szlovák Nemzeti Tanács választja meg a szakmai bizottságok (a Védelmi és Biztonsági Bizottság, illetve a katonai hírszerzési tevékenységek ellenőrzésével foglalkozó különleges ellenőrző bizottság) elnökeinek jelölése alapján.

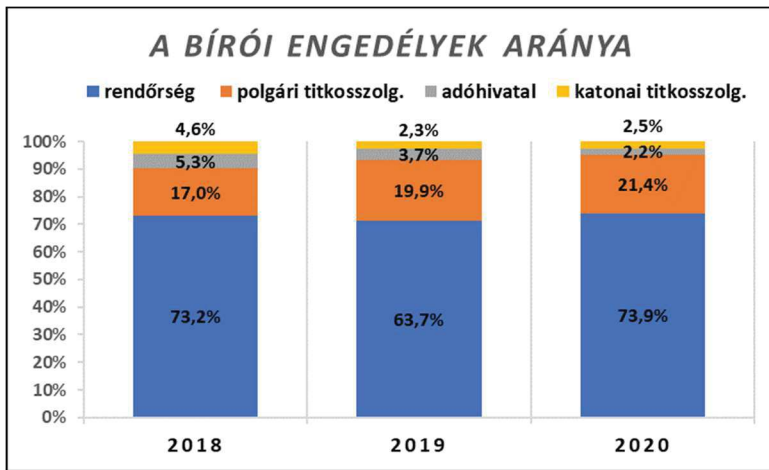
A Bizottság saját kezdeményezésre (évente legalább egy alkalommal, általa választott időben), állampolgári panaszra vagy a Nemzeti Tanács Különleges Ellenőrző Bizottságának a felkérésére tart vizsgálatot. Ennek során jogosult a titkos információgyűjtésre feljogosított szervek által kezelt

⁶⁴ A 166/2003. törvény módosításáról szóló 404/2015. törvény 9.§

adatokat (ITP használatról vezetett nyilvántartások, megsemmisítési jegyzőkönyvek) megismerni, az adatok tárolására szolgáló – akár védett – objektumokba belépni, míg a vizsgált szervezetek kötelesek az ebben való együttműködésre.

A Bizottság eljárása nem nyilvános. Az ellenőrzésről készült jelentést a Szlovák Nemzeti Tanács illetékes szakmai bizottságának terjeszti fel. Amennyiben az ITP alkalmazásokkal kapcsolatban törvénysértést állapít meg, úgy erről tájékoztatja a Nemzeti Tanács elnökét és a legfőbb ügyészt.

A Szlovák Nemzeti Tanács – a szakmai bizottságok meghallgatásával, illetve a Bizottság jelentései alapján – évente két alkalommal plenáris ülésen tárgyalja az ITP alkalmazásának helyzetét, mely során minősített adatokat nem érintenek. Az esetleges visszaéléseket és felelősségre vonásokat is tartalmazó megállapításokat a médiában is közzéteszik.

2. számú ábra

A kiadott bírói engedélyek szervenkénti megosztása 2018–2020. között⁶⁵

⁶⁵ A bizottság nyilvánosságra hozott jelentéseiről tudósító híradások, saját összesítés

A nyilvánosságra hozott⁶⁶ adatok szerint 2018-ban az 1 646 benyújtott kérelemből a bíróság 1 600-at tartott megalapozottnak, míg 2019-ben az 1 639 kérelemből 1 595 esetben engedélyezte a megfigyelést. Az engedélyek több mint 2/3-át a rendőrség kapta meg, 1/5-ét a polgári titkosszolgálatok, míg a Börtön és Igazságügyi Őrség évek óta nem kérelmezett ilyen mód-szert.

Az elmúlt években ugyan a bizottsági ellenőrzések nem állapítottak meg visszaélést, de a közvéleményt erőteljesen foglalkoztatja a 2020 elején a GOVNET hálózatában talált, leplezett hozzáférést lehetővé tevő eszközök kérdése. A GOVNET hálózatot elsősorban kormányzaton belüli kommunikációra használják, ami miatt különösen érzékeny az eset. Júniusban négy tisztviselőt – közte a NASES⁶⁷ két magas beosztásban lévő munkatársát és az időközben távozó miniszterelnök-helyettes hivatalának egyik alkalmazottját – tartóztattak le a nyomozás során. Egyelőre nem tudni, hogy a megfigyelési rendszert kinek a kezdeményezésére építették ki, de lényeges körülmény, hogy 2020-ban választások voltak Szlovákiában, mely éles küzdelem után a korábbi kormány távozását eredményezte.⁶⁸

Csehország

A Visegrádi Egyezmény tagállamai közül Csehország az egyetlen, melynek nincs külső határa, mivel minden vele szomszédos ország a schengeni övezet tagja.

A 10,7 milliós országban 2010-ben az ismertté vált bűncselekmények száma 313 ezer felett volt, amely 2015-re 247 ezerre csökkent, míg 2018-

⁶⁶ Forrás: <https://www.24hod.sk/sudy-dostali-vlani-celkovo-1646-ziadosti-o-schvalenie-odposluchov-cl666734.html>;

<https://www.teraz.sk/spravy/nrsr-poslanci-odobrili-spravy-vyborov/496649-clanok.html>

⁶⁷ Národná agentúra pre sieťové a elektronické služby (NASES) - Nemzeti Hálózati és Elektronikus Szolgáltatási Ügynökség

⁶⁸ Police raided a governmental agency, detaining four people, The Slovak Spectator.

Forrás: <https://spectator.sme.sk/c/22423030/police-raided-the-governmental-agency-detaining-four-people.html>

Letöltés ideje: 2020.06.10.

ban 192 405 eset jutott a hatóságok tudomására. Utóbbi adat 100 ezer lakosként 1 803 bűncselekményt jelent.⁶⁹

2018-ban 55 szándékos emberölés és 1 406 rablás történt, míg az elkövetett bűncselekmények 31%-a csalás, 11%-a betörés volt, és 2,8%-át kábítószerrel kapcsolatban követték el.⁷⁰

A titkos felderítést érintően Csehországban is külön rendelkezik a büntetőeljárásról szóló törvény (Be.)⁷¹ a nyomozás keretében vagy annak előkészítése során alkalmazható eszközökről és módszerekről, míg az egyes szervezetek működésére vonatkozó ágazati törvények a büntetőeljárás kívüli alkalmazást szabályozzák. Ugyan a közel 60 éves Be. még 1961-ben, Csehszlovákia idején született, de a 2020. október 1-jei, 104. változtatást követően jelenleg is hatályos.

A büntetőeljárás keretében végzett titkos felderítés Csehországban

2002-től kezdődően van lehetőség a Be. alapján az érintett tudta nélkül leplezett intézkedéseket alkalmazni.⁷² A törvény negyedik címének VI. szakasza a küldemények visszatartását, felnyitását, tartalmuk kicserélését és az ellenőrzött szállítást, a VII. szakasza a telekommunikációs közlemények – amely alatt a mobil és vezetékes telefonon, a telefaxon vagy interneten keresztül továbbított közlések értendők – megfigyelését és rögzítését, míg a vádemelés előtti eljárásról szóló IX. szakasz 5. fejezete az operatív felde-

⁶⁹ A Cseh Statisztikai Hivatal adatai

Forrás: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/en/index.jsf?page=vystup-objekt&f=TA-BULKA&pvo=KRI05&z=T&katalog=31008&str=v32&evo=v104_!_KRI05-H-6068_1

⁶⁹ Forrás: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/crime/data/database>

⁷⁰ Forrás: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/crime/data/database>

⁷¹ 141/1961. számú büntetőeljárás törvény (Zákon Č. 141/1961 Sb., ze dne 9. 12. 1961 o trestním řízení soudním /trestní řád/)

⁷² 265/2001. számú törvény a büntetőeljárás törvény és más törvények módosításáról (Zákon č. 265/2001 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony)

rítést (ezen belül az átvásárlást, a személyek és tárgyak megfigyelését, valamint az ügynök alkalmazását) teszi lehetővé. A végrehajtás során szükséges a dokumentálás, melynek az írásbeli jelentés mellett módja lehet hang- vagy képfelvétel készítése, illetve technikai eszközökkel létrehozott nyilvántartás (például mozgás térképen történő megjelenítése). A hang- és képrögzítés engedélyezési szintje az alkalmazott módszertől és a helyszíntől függ.

A Be. alapján elsősorban a rendőrség, mint általános jogkörrel rendelkező nyomozó hatóság, jogosult ezen eszközök és módszerek alkalmazására. Egyes esetekben azonban a belső elhárítás (a hatáskörébe tartozó állomány által elkövetett bűncselekményekkel összefüggésben), a börtön-szolgálat (a büntetés-végrehajtási intézményeken belül), a vámhatóság és a katonai rendőrség (a hatáskörükbe utalt bűncselekmények esetén), a nemzetbiztonsági szolgálatok (az állományukba tartozó személyek által elkövetett bűncselekmények vonatkozásában) is használhatják azokat.⁷³

A büntetőeljáráshoz az operatív eszközök és módszerek rendőrség általi alkalmazását a törvényen túl a cseh rendőrség elnökének 30/2009. számú kötelező utasítása részletezi, így például annak 26–27.§-a pontosítja az engedélyezési szinteket.⁷⁴ Az egyes eszközök és módszerek részletes végrehajtási szabályai – melyek szintén a rendőrség elnökének kötelező érvényű utasításai – nem nyilvánosak, és a cseh rendőrség meg is tagadja az ezek megismerésére irányuló állampolgári kérdések teljesítését.⁷⁵

A Be. 87a.§-ában meghatározott küldemény tartalmának kicserélése (záměna zásilky) során valamely illegális tárgyat vagy anyagot (például kábítószer, prekursor, lőfegyver, robbanóanyag, mérge, hasadó vagy nukleáris anyag, hamis pénz vagy értékpapír), illetve bűncselekmény elkövetésére szánt, vagy abból eredő dolgot tartalmazó küldemény tartalmát bíró engedélyével kicserélhetik ártalmatlan és veszélytelen anyagra. A kivett dolog a büntetőeljáráshoz lefoglalt bűnjelként kerül be, és így a küldemény tényleges címzettje kockázat nélkül marad felderíthető. A módszerhez szorosan

⁷³ Be. 12.§ (2) bekezdés

⁷⁴ Kamila Grošková, 2011.

⁷⁵ Forrás: <https://www.policie.cz/clanek/interni-akty-rizeni-187390.aspx>,

kapcsolódik a Be. 87.§ szerint szabályozott, a visszatartott küldemény nyitására jogintézménye.

A küldemény alatt mind a posta – vagy más csomagküldő szolgáltató – általi, mind pedig a személyes kézbesítéssel útnak indított csomag értendő.

A Be. 87b.§ szerinti ellenőrzött szállítást (sledovaná zasilka) az előző pontban részletezett anyagok és tárgyak vonatkozásában a Be. előkészítő eljárásában lehet az ügyész engedélyével alkalmazni. A szállítmány ellenőrzését a rendőrség végzi, és annak folyamatát jelentéssel, illetve lehetőség szerint videofelvétellel, vagy más nyilvántartási anyaggal dokumentálja. Halaszthatatlan esetben a szállítmány figyelemmel kísérése előzetes engedély nélkül is megkezdhető, de erről az ügyészt haladéktalanul értesíteni kell, majd ezt követően az utasítása szerint kell eljárni.

Az ügyész utasítására, valamint ha az áru további megfigyelése nem biztosítható, vagy annak folytatása veszélyhelyzetet eredményezne, az ellenőrzött szállítást be kell fejezni.

A távközlési rendszeren továbbított közlemény megfigyelését és rögzítését a Be. 88.§ szerint a minimum 8 évi szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények, egyes – a Btk.-ban nevesített és tételesen felsorolt – gazdasági bűncselekmények, illetve nemzetközi szerződés alapján üldözendő bűncselekmények miatt folytatott büntetőeljárásban lehet végrehajtani, a bírói szenátus elnökének írásbeli engedélye alapján. Az ellenőrzéssel érintett személyek lehetséges köre nem került meghatározásra, de a terhelt és a védő közötti kommunikáció védettséget élvez. Amennyiben ilyen beszélgetés kerül megfigyelésre vagy rögzítésre, az bizonyítékként nem használható fel, és a keletkezett anyagokat meg kell semmisíteni.

A megfigyelést legfeljebb 4 hónapra lehet elrendelni, melyet a bíró további 4-4 hónappal – akár több alkalommal is – meghosszabbíthat. Egyes, a Be. 88.§ (5) bekezdésében nevesített bűncselekmények esetén az ellenőrizni kívánt készülék használójának hozzájárulásával lehetőség van a külső engedély nélküli megfigyelésre.

Az ellenőrzést – minden erre feljogosított szerv igényét kiszolgálva – a rendőrség hajtja végre.

A beszerzett adatokat az engedélyben nevesített bűncselekményen kívül csak olyan eljárásban lehet felhasználni, mely megfelel az elrendelés alapfeltételeinek. A fel nem használható adatokat jegyzőkönyv felvétele mellett meg kell semmisíteni.

A távközlési adatok megismerésére a Be. 88a.§ szerint 3 év feletti szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény, egyes – a Btk.-ban nevesített, konkrétan meghatározott (például informatikai eszközökkel elkövetett, vagy fenyegetéseket közvetítő) – bűncselekmények, valamint nemzetközi szerződés alapján üldözendő szándékos bűncselekmények miatt folytatott eljárásban van lehetőség, melyhez a bírói szenátus elnökének az engedélye szükséges.

Az adott távközlési berendezés használójának hozzájárulásával külső engedély nélkül is beszerezhetők az adatok.

A Be. nem rendelkezik az adatok megismerhetőségére vonatkozó időkorlátról, de a távközlési törvény alapján⁷⁶ a szolgáltató csak 6 hónapig kezelheti azokat, így ennél régebbi adatokhoz nem férhetnek hozzá.

Az eljárás jogerős befejezését követően mind a távközlési forgalom megfigyeléséről, mind a távközlési adatok megismeréséről – az azt elrendelő bíróság megnevezésével, az ellenőrzés időtartamával és a befejezés időpontjával, valamint a panaszjogra történő figyelemfelhívással kiegészítve – tájékoztatni kell az érintettet, akinek ezt követően 6 hónap áll rendelkezésére, hogy panasszal éljen. A tájékoztatás azonban elhagyható, ha az ügy szervezett bűnözést vagy terrorizmust érintett, az ügy másik terheltje ellen még folyamatban van az eljárás, vagy az érintett ellen esetlegesen elrendelt büntetőeljárás eredményességét veszélyeztetné.

A szándékos bűncselekmény miatt folytatott eljárásban a Be. 158c.§-ában meghatározott álvásárlás (předstíraný převod) olyan tárgyak – esetleges átadásukat is megvalósító – színlelt vételét és eladását jelenti, melyek

⁷⁶ Az elektronikus hírközlésről szóló törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 127/2005. számú törvény 97.§ (3) bek. (Zákon č. 127/2005 Sb. Zákon o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů)

birtoklása tiltott vagy engedélyhez kötött, illetve bűncselekményből származnak, vagy annak elkövetésére szolgálnak. Az álvásárlást ügyész írásos engedélyvel lehet végrehajtani.

Halaszthatatlan esetben ennek hiányában is megkezdhető, az ügyész párhuzamos értesítése mellett. Ekkor az engedélyt utólag, de legkésőbb 48 órán belül kell megadni. Amennyiben erre nem kerül sor, úgy be kell fejezni, és az addig keletkezett adatokat meg kell semmisíteni.

A végrehajtott álvásárlásról jelentést kell készíteni, amit 48 órán belül az ügyésznek meg kell küldeni.

A személy vagy tárgy mozgásának ellenőrzését jelentő megfigyelés szándékos bűncselekmény gyanúja esetén végezhető, melyet a Be. 158d.§-a szabályoz. A megfigyelés három kategóriája ismert Csehországban, attól függően, hogy milyen eszköz és milyen körülmények között kerül felhasználásra a végrehajtás során.

Amennyiben erre nyilvános helyen kerül sor, és a végrehajtáshoz nem alkalmaznak technikai eszközt, úgy nincs szükség külső engedélyre, elegendő a Be. 158b.§-ában meghatározott szakmai vezető hozzájárulása.

Technikai eszköz (például hang- vagy képi dokumentálás, nyomkövető eszköz) alkalmazása esetén az ügyész előzetes engedélyét kell beszerezni.

Ha a megfigyelés levéltitkot, magánjelleget, technikai eszközzel védett dokumentumot, illetve magánlakást – vagy annak minősülő egyéb helyet – érint, bírói engedély szükséges. Ezekhez a külső engedélyre nincs szükség, ha a megfigyeléssel érintett személy hozzájárul a megfigyeléshez.

A végrehajtási engedély legfeljebb 6 hónapra szól, mely újabb kérelem alapján – akár többször is – 6 hónappal hosszabbítható.

Halaszthatatlan esetben a külső engedélyhez kötött megfigyelés anélkül is megkezdhető, de a szükséges végzést 48 órán belül be kell szerezni. Ennek hiányában, vagy amennyiben a megfigyelés során megállapítást nyer, hogy a megfigyelt terhelt a védőjével kommunikál (találkozik), úgy a megfigyelést be kell fejezni, és a beszerzett adatokat nem lehet felhasználni.

A megfigyelés adatai az alapügyön kívül felhasználhatók másik szándékos bűncselekmény felderítésére vagy bizonyítására is.

Csehországban az ügynök alatt a rendőrség és Biztonsági Erők Főfelügyelősége (GIBS)⁷⁷ állományának azt a tagját kell érteni, aki tényleges feladatát és személyazonosságát szükség szerint leplezi. A valódi identitás leplezése érdekében lehetőség van fedőadatok és legenda alkalmazására, illetve külön engedélyhez vagy regisztrációhoz kötött gazdasági tevékenység végzésére is.

A Be. 158e.§ szerint az ügynök alkalmazására legalább 8 éves büntetési tétellel fenyegetett, és a szervezett bűnözéssel összefüggő, illetve egyes, a Btk.-ban nevesített, konkrétan meghatározott korrupciós (például vesztegetés, hivatali visszaélés) bűncselekmények, valamint nemzetközi szerződés alapján üldözendő bűncselekmények miatt folytatott eljárásban van lehetőség.

Az adott ügyben az ügynök alkalmazását a Legfelsőbb Bíróság bírója engedélyezi meghatározott időtartamra, de ennek felső határát a törvény nem nevesíti. Az eredetileg engedélyezett időtartam szükség esetén hosszabbítható is.

Az alkalmazás során az ügynök által végrehajtott álvásárláshoz vagy megfigyeléshez külön engedélyre már nincs szükség. Az ügynök az alkalmazása során mentesül minden olyan egyéb kötelezettség alól, mely a rendőrség vagy a GIBS egyéb tagjaira vonatkozik.⁷⁸ A cseh Btk.⁷⁹ 363.§-a szerint az ügynök nem büntethető a szervezett bűnözői csoportban elkövetett cselekménye vagy annak támogatása miatt. A büntetlenség nem terjed ki a bűnszervezet létrehozására vagy irányítására.

Az ügynök alkalmazása során mindig a provokáció kérdése, illetve annak a határa az egyik legkritikusabb pont. A cseh Legfelsőbb Bíróság – egy konkrét ügy kapcsán 2016-ban kiadott – állásfoglalása⁸⁰ értelmében nem

⁷⁷ Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS) - Biztonsági Erők Főfelügyelősége
Honlap: <https://www.gibs.cz/>

⁷⁸ Be. 158e.§ (6) bekezdés

⁷⁹ 40/2009. törvény a büntető törvényről (Zákon č. 40/2009. Sb. ze dne 8. ledna 2009 o trestní zákoník)

⁸⁰ A cseh Legfelsőbb Bíróság 5 Tdo 1051/2016. sz. állásfoglalása.

lehet szó a rendőrség provokációjáról vagy megengedhetetlen beavatkozásáról akkor, amikor a rendőrség az elkövető már korábban kifejezett vételi szándékára reagál, és alkalmazza a törvényben megengedett olyan eszközöket és módszereket, mint például az ügynök igénybevétele. A konkrét ügyben a gyanúsított katonai fegyvereket és lőszereket szándékozott vásárolni az embargóval érintett Iránba történő szállítás céljából. A vádlott az eljárás során – többek között – az ügynök tevékenysége miatt fellebbezést jelentett be, melyet végül a Legfelsőbb Bíróság elutasított, és a korábbi fellebbező ítéleteket hatályon kívül helyezte.

A büntetőeljáráson kívüli titkos felderítés Csehországban

A büntetőeljáráson kívüli alkalmazás engedélyezési és eljárási rendjét az egyes szervezetek működésére vonatkozó ágazati törvények szabályozzák. A rendvédelmi szervek (rendőrség, belső elhárítás, vámigazgatás és börtönszolgálat) a büntetőeljáráson kívül csak szűk körben jogosultak az operatív felderítés eszközeinek, módszereinek alkalmazására. Így például bírói engedélyhez kötött módszer (telefonlehallgatás, küldemények tartalmának ellenőrzése) alkalmazására ezen törvények alapján nincs is lehetőségük.

Közös jellemzője a szabályozásnak, hogy a titkos információgyűjtés során használt fedőadatok nem szólhatnak egyes beosztások vagy személyek adataira (például a kormány tagja, az Alkotmánybíróság tagja, a Cseh Nemzeti Bank igazgatósági tagja, a Legfelsőbb Számvevőszék igazgatósági tagja, illetve bíró vagy ügyész).

A rendőrség – a működéséről szóló törvény⁸¹ (Rtv.) szerinti – feladata a személyek és a vagyon, valamint a közrend biztonságának védelme, a bűnözés megelőzése, a büntetőeljárással kapcsolatos feladatok ellátása, valamint a belső rend és a biztonság területén a törvényekkel, közvetlenül alkalmazandó európai uniós rendeletekkel vagy a jogállamiság részét képező nemzetközi szerződésekkel rábízottak ellátása. A 69.§ szerint ennek keret-

⁸¹ 273/2008. számú törvény a rendőrségről (Zákon č. 273/2008 Sb. Zákon o Policii České republiky)

ében, a büntetőeljárás megindítását megelőzően végrehajtja a bűncselekmények elkövetésére utaló tények felkutatását, felderítését és szükség esetén dokumentálását, valamint megteszi a szükséges intézkedéseket azok megelőzéséhez. Ennek teljesítéséhez a 72.§ alapján alkalmazhatja az operatív felderítés alábbi eszközeit és módszereit:

- fedőadatok, fedőokiratok és más, a fedést támogató dokumentumok használata;
- leplezett technikai eszközök alkalmazása;
- informátor igénybevétele.

A terrorizmus jelentette fenyegetések megelőzése és felderítése érdekében a 71.§ szerint jogosult továbbá:

- távközlési adatok megismerésére és felhasználására;
- pénzügyi adatok (fizetési és banki műveletek) megismerésére és felhasználására;
- egészségügyi szolgáltatások adatainak megismerésére és felhasználására.

Az adatkérések engedélyezési rendje, illetve az adatok megismerhetőségének időkorlátja az Rtv.-ben nem került külön megállapításra.

A rendvédelmi szervek belső elhárítását ellátó Biztonsági Erők Főfelügyelőségének feladata a hatáskörébe tartozó szervezetek (rendőrség, vámigazgatás, börtönszolgálat) tagjai által elkövetett bűncselekményekre utaló tények felkutatása, ezen bűncselekmények felderítése és ellenőrzése, a fenti védett szervek tagjainak egyéb illegális tevékenységére utaló információk feldolgozása, valamint ezen személyek megbízhatósági vizsgálata. A GIBS – a Be. szerint végrehajtott eljárási cselekményeken túl – a feladatai ellátása

érdekében jogosult az Rtv. 72.§-ában megállapított eszközök és módszerek alkalmazására, melyre az ágazati törvény⁸² 42.§-a ad felhatalmazást.

A vele együttműködő személyek biztonsága érdekében rövid idejű személyi védelem ellátására is jogosult, mely kiterjed fizikai védelemre, lakóhely megváltoztatására, speciális technikai eszközök alkalmazására vagy egyéb, például tanácsadással megvalósuló megelőző tevékenységre is.

A Vámigazgatás⁸³ a működéséről szóló törvény⁸⁴ szerinti feladatok – a hatáskörébe utalt bűncselekmények megelőzése, az ezekkel kapcsolatos ismeretek megszerzése, a büntetőeljárások kapcsán és a vámigazgatási szervek nemzetközi megállapodásokból eredő hatásköreinek gyakorlása érdekében – ellátása során jogosult:

- fedőadatok, fedőokiratok és más, a fedést támogató dokumentumok használatára;
- leplezett technikai eszközök alkalmazására;
- informátor igénybevétele.

Az informátor tevékenységéért pénzügyi vagy tárgyi jutalomban részesíthető, és az együttműködéssel kapcsolatos adatok védettek.

A börtönszolgálatról (VSČR)⁸⁵ szóló törvény⁸⁶ értelmében a börtönszolgálat felhatalmazott szervezetei a létesítményekben (a büntetés-végrehajtási intézetekben) a bűncselekmények megelőzése vagy felderítése ér-

⁸² 341/2011.Törvény a biztonsági erők általános ellenőrzéséről és a kapcsolódó törvények módosításáról (Zákon č. 341/2011 Sb. Zákon o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů)

⁸³ Celní správa České republiky – Cseh Köztársaság Vámigazgatása

Honlap: <https://www.celnisprava.cz>

⁸⁴ 17/2012. számú törvény a Cseh Köztársaság Vámigazgatásáról (Zákon č. 17/2012 Sb. Zákon o Celní správě České republiky)

⁸⁵ Vězeňská služba České republiky (VSČR) - Cseh Köztársaság Börtönszolgálat

Honlap: <https://www.vscr.cz/>

⁸⁶ 555/1992. számú törvény a Cseh Köztársaság börtönéről és igazságügyi őrségéről (Zákon č. 555/1992 Sb. Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční strážci České republiky)

dekében operatív felderítés során a biztonság-technológiai eszközöket alkalmazhatják. Ezek olyan technikai eszközök vagy berendezések, melyek a személyek életének és egészségének, vagyonának megóvására, továbbá az épületek átkutatásának támogatására, illetve a távközlési eszközök illegális alkalmazásának megelőzésére vagy megakadályozására alkalmasak.

A cseh nemzetbiztonsági szolgálatok felépítése nagyban hasonlít a magyar rendszerhez. A Biztonsági Információs Szolgálat (BIS)⁸⁷ a polgári elhárításért, a Külkapcsolati és Információs Hivatal (ÚZSI)⁸⁸ a polgári hírszerzésért felelős, míg a Katonai Hírszerzés (VZ)⁸⁹ integráltan látja el a katonai hírszerzési és elhárítási feladatokat. Működésüket és jogállásukat egy általános hírszerzési törvény⁹⁰ szabályozza, de ezen túl a BIS és a VZ speciális törvénnyel is rendelkeznek.

A BIS működését szabályozó speciális törvény⁹¹ 6–15.§-ai részletezik a felhasználható hírszerzési technológiákra (küldemények ellenőrzése, távközlési eszközön továbbított közlemények megfigyelése és rögzítése, kép-, hang- vagy más felvételek készítése, technikai elhárítás, személyek és tárgyak azonosítása, valamint mozgásuk leplezett technikai eszközzel történő megfigyelése), a fedődokumentumok és eszközök alkalmazására, a megfigyelésekre és az együttműködésekre vonatkozó rendelkezéseket.

A hírszerzési technológiák (zpravodajská technika) alkalmazását a BIS hatáskörébe tartozó feladatok ellátása során a Legfelsőbb Bírósági Kamara elnöke engedélyezi, 4 hónap időtartamra, melynek hosszabbítására a törvény nem ad felhatalmazást.

⁸⁷ Bezpečnostní informační služby (BIS) - Biztonsági Információs Szolgálat

Honlap: <https://www.bis.cz/>

⁸⁸ Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI) Külkapcsolati és Információs Hivatal

Holap: <https://www.uzsi.cz/cs/>

⁸⁹ Vojenské zpravodajství (VZ) - Katonai Hírszerzés

Honlap: <https://www.vzcr.cz/>

⁹⁰ 153/1994. számú törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról (*Zákon č. 153/1994*

Sb.Zákon o zpravodajských službách České republiky)

⁹¹ 154/1994. számú törvény a Biztonsági Információs Szolgálatról (*Zákon č. 154/1994*

Sb.Zákon o bezpečnostní informační službě)

A BIS által használt – fedőadatokat tartalmazó – fedődokumentumok elkészítését a BSI vezetője engedélyezi, és az előállításához a Belügyminisztérium is segítséget nyújthat.

A megfigyelést és a lepezett technikai eszközök alkalmazását – amennyiben az nem minősül hírszerzési technológiának – a BSI igazgatója vagy az érintett szervezeti egység vezetője engedélyezi. A végrehajtáshoz a BSI technikai támogatást kérhet más, e tevékenységre feljogosított szervtől.

A BSI feladata ellátásához – az együttműködés titokban tartása mellett – igénybe veheti olyan 18 éven felüli személy segítségét, aki önként vállalja ezt.

Az ÚZSI külföldi működési területére tekintettel nem rendelkezik speciális ágazati törvénnyel, a rá vonatkozó rendelkezések az általános hírszerzési törvény külön fejezetében (17–19.§) kerültek rögzítésre. Ennek értelmében az ÚZSI Csehország területén végrehajtott tevékenysége során jogosult személyek és tárgyak megfigyelésére, fedőadatok és fedődokumentumok használatára, lepezett technikai eszközök alkalmazására és 18 éven felüli együttműködő személy igénybevételére.

A fedőadatokra vonatkozó előírások és korlátozások megegyeznek a BSI-re vonatkozó szabályokkal, annyi eltéréssel, hogy ebben az esetben az engedélyeket az ÚZSI vezetője adja meg.

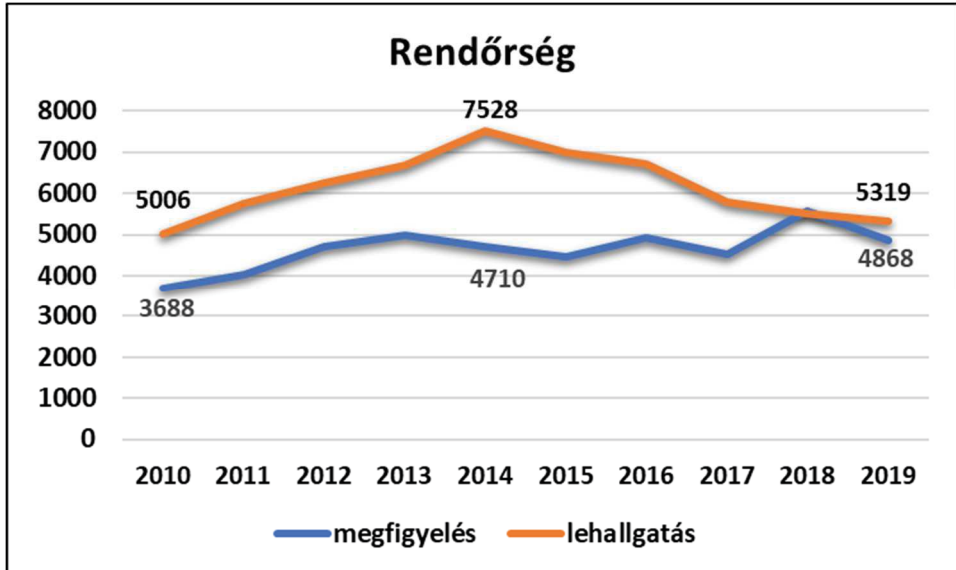
A VZ tevékenységére vonatkozó speciális törvény⁹² értelmében a katonai hírszerzés kevés kivétellel a BIS-sel megegyező feltételekkel és módon alkalmazhat hírszerzési technológiát.

Az egyik eltérés, hogy az alkalmazáshoz szükséges bírói engedély indokolt esetben, 4-4 hónappal több alkalommal is meghosszabbítható. A másik lényeges eltérés, hogy a VZ eljárásban a megfigyeléseket a honvédelmi miniszter engedélyezi.

⁹² 298/2005. számú törvény a katonai hírszerzésről (Zákon č. 289/2005 Sb. Zákon o Vojenskému zpravodajství)

Az ellenőrzés rendszere és az aktuális kérdések Csehországban

Csehországban nem készül a közvélemény által is megismerhető összesített kimutatás az engedélyezett lehallgatásokról, megfigyelésekről. Egyes szervezetek azonban közzéteszik ezeket az adatokat⁹³, mely szerint a rendőrség 2019-ben 5 319 esetben⁹⁴, míg a GIBS 64 esetben⁹⁵ ellenőrzött telekommunikációt.

3. számú ábra

A rendőrség által végrehajtott, bírói engedélyhez kötött információgyűjtések száma 2010–2019. között⁹⁶

⁹³ A rendőrség által végrehajtott titkos információgyűjtések adatait a cseh Belügyminisztérium honlapján éves bontásban lehet elérni: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronickych-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>

⁹⁴ Forrás: <https://www.mvcr.cz/soubor/odposlechy-za-rok-2019-analyza-pdf>

⁹⁵ Forrás: https://www.gibs.cz/ostatni/analyza_ukonu_2019.pdf

⁹⁶ A cseh Belügyminisztérium által közzétett adatok, saját összesítés

A nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységének ellenőrzését a Parlament Képviselői Kamarája (Poslanecká sněmovna) által felállított 5 fős Hírszerző Szolgálatok Független Ellenőrző Testület, illetve szolgálatonként egy-egy 7 fős különleges testület végzi, melyek tevékenységét az általános hírszerzési törvény 12.§-a, illetve az adott szolgálatra vonatkozó speciális törvények határozzák meg.

Az 5 fős testület tagja olyan 40 év feletti, jogi végzettséggel rendelkező cseh állampolgár lehet csak, aki 3 éven belül nem volt tagja nemzetbiztonsági szervnek vagy fegyveres testületnek. A tagok megbízatása 5 évre szól, mely legfeljebb egy alkalommal hosszabbítható meg. A testületnek évente új vezetője van, azt mindig a tisztséget addig be nem töltő, legidősebb tag látja el.

Ugyan a testületek jogosultak a minősített adatok megismerésére is, de a jogszabályok lehetőséget adnak a szolgálatoknak az ellenőrzés során egyes információk átadásának megtagadására is. Így az ellenőrző testületek elől eltitkolhatók például azok az adatok, amelyek folyamatban lévő műveletet érintenek, a szolgálat tagjának vagy vele együttműködő személynek az azonosítását teszik lehetővé, vagy amelyek harmadik félnek történő átadását az adat forrása korlátozta. Emiatt a közvélemény eléggé szkeptikus az ellenőrzések hatékonyságával és alaposságával kapcsolatban.

A közelmúltban a cseh parlamentben az ügyvédek képviselőjében nyújtottak be interpellációt az igazságügy miniszterhez, melyben a védők és a gyanúsítottak közötti kommunikáció védettségéről kérdezték. Ennek alapját a Shahram Abdullah Zadeh adócsalással gyanúsított személy és a későbbi védője közötti lehallgatott telefonbeszélgetés bizonyítékként történő felhasználása jelentette. A vita során a szabályozás egyik kritikus kérdése lett, hogy mikortól élvez védettséget az ügyvéd és ügyfele közötti kommunikáció. Míg az igazságügyi tárca – az Alkotmánybíróság véleményét értelmezve – azt képviseli, hogy a büntetőeljárás tényleges megindításától (és a védő eljárásban történő megjelenéstől) lehet ezt alkalmazni, addig az ügyvédek szerint már ezt megelőzően, az ügyféllel folytatott bármilyen beszélgetést, tanácsadást is fokozottan kellene védeni, nem kizárólag a formális megbízás (meghatalmazás) és annak az eljáró hatósággal történt közlése

után.⁹⁷ Az ügyvédi kamara a helyzet megoldását a Be. módosításában látja, melyben a tényleges jogorvoslati lehetőség kérdését is rendezni szeretnék.

Összegzés, javaslatok

A tanulmány nem tért ki a speciális pénzügyi alap felhasználásának bemutatására, mely minden államban megjelenik. Ez mindenhol egy külön forrású, az általános számviteli szabályoktól eltérő felhasználási lehetőséget jelentő szabályozás, mely a módszerek konspirált alkalmazásához szükséges pénzügyi fedezetet biztosítja.

A megismert törvények és gyakorlatok szerint mind hazánk, mind pedig a többi V4-es ország jellemzően kettős alkalmazási szabályozást használ; azaz a büntetőeljárás keretében, és azon kívül is egyaránt van lehetőség a titkos felderítésre. A magánélet és a levéltitok sérthetlenségét leginkább érintő módszerek alkalmazása jellemzően bírói engedélyhez kötött, de Lengyelországban a terrorizmus elleni fellépés keretében lehetőség van a legfőbb ügyész engedélyével is ezek alkalmazására.

Szlovákiában és Csehországban életre hívtak egy olyan független testületet, mely a titkos felderítések alkalmazásának jogszerűségét ellenőrzi, illetve az ezekkel kapcsolatos panaszok kivizsgálására hivatott, míg Lengyelországban ilyen független testület nem létezik.

A titkos felderítésekkel kapcsolatos hatékony jogorvoslat biztosítása is eltérő. Míg Szlovákiában és Csehországban a törvény mind a Be. keretén belüli, mind az azon kívüli felderítés kapcsán tartalmazza a tájékoztatási kötelezettséget, addig a lengyel szabályozás csak a Be. alapján alkalmazott módszerek esetén tér ki erre.

A jogi szabályozásnál érdemes továbbá kiemelni, hogy a vizsgált országokban – a magyar gyakorlattal ellentétben – a távközlési adatokhoz való hozzáférést, illetve azok felhasználhatóságát szigorúbban szabályozzák.

A hazaival összehasonlítva több olyan módszer és szabályozás is megismerhető a többi V4-es országban, mely nálunk nem ismert. Ezek közül a

⁹⁷ Dušan Šrámek, 2017.

cseh és szlovák gyakorlatban megjelenő küldemények tartalmának kicserélése mindenképp említésre méltó. Az online vásárlások mind gyakoribbá válása miatt ez a módszer elsősorban a kábítószer-kereskedelem területén javíthatná a felderítést, de más illegális árukkal – mint például a hamis okmányokkal, lőfegyverekkel – való visszaélések esetében is új lehetőségeket biztosítana.

Érdemes lenne továbbá megvizsgálni annak a szlovák Be. 117.§. (9) bekezdése szerinti felhatalmazásnak a hazai jogrendbe ültetési lehetőségét is, mely az ügynök (fedett nyomozó) magánlakásba történő belépését teszi lehetővé a legendája során kapott felhatalmazással. Ugyanígy érdemes lehet a fedett nyomozó vonatkozásában egy másik, a cseh szabályozásban szereplő felhatalmazás vizsgálata is, mely szerint a fedett nyomozó a feladatellátása során mentesül minden olyan egyéb – a speciális feladatával össze nem függő – kötelezettség alól, ami a rendőrség egyéb tagjaira vonatkozik.